

STATISZTIKA MEGKÖZELÍTÉSE – KICSIT MÁSKÉPP

▶ BÁN MAGDOLNA

Kecskeméti Református Egyházközség Könyvtára és Levéltára

▶ LIPÓTHNÉ GYULAI ANIKÓ

Kecskeméti Református Egyházközség Könyvtára és Levéltára

A Könyvtári Minőségfejlesztési Osztály november 18-án 10 órától online formában rendezte meg a „3 lépésben” konferenciasorozat harmadik alkalmát, amelynek témája az adatalapú döntéshozatalt előkészítő adatgyűjtés, adatfeldolgozás és adatvizualizáció volt. Az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének elnöksége biztatására az utolsó pillanatban jelentkeztünk a részvételre. A könyvtári statisztika kapcsán már korábban volt lehetőségem az EKE delegáltjaként a Statisztikai Hivatal Könyvtárában részt venni egy 1 hetes képzésen. Ez a mostani alkalom azonban más jellegű volt, első részében inkább elméletibb és nem kizárólag a könyvtári statisztikára korlátozódott. A második felében azonban gyakorlati példákon keresztül kaptunk betekintést a statisztikai adatok megjelenítésére vonatkozóan. A szervezők három fiatal előadót kértek fel: **Vastagh Zoltánt**, az OSZK Könyvtári Intézet, Kutatási és Elemző Osztály osztályvezetőjét, **Petró Leonárdot**, a DEENK közönségkapcsolati főigazgató-helyettesét, valamint **Gyüre Alíz** adatvizualizációs szakértőt. Az összegyűlt szép számú hallgatóságot, ami az online találkozó végére 120 főt jelentett, **Fehér Miklós**, a Könyvtári Intézet igazgatója, valamint **Bajnok Tamara**, a Könyvtári Intézet

osztályvezetője köszöntötte. Az előadások időtartama körülbelül 40-45 perc volt, ezt követően néhány kérdésre is adódott lehetőség, így picivel több mint két óra volt az online konferencia. Azt gondolom, hogy mindig érdekes a saját komfortzónánkból kilépni, és olyan előadásokat hallgatni, ami esetlegesen a mi gyakorlatunktól eltér, de mégis előre mutató és sok tanulságot hordoz. **Vastagh Zoltán** előadását kicsit talán „szárazabbnak” érezhette a hallgatóság, hiszen elméleti síkon közelítette meg, hogy mire jó a statisztika, vagy mire is lenne jó az adatok rendszerezett gyűjtése. Véleménye szerint az adatgyűjtés megkezdése előtt jó tisztázni azt, hogy mi a célja az adatgyűjtésnek, a kapott eredmények mire fognak rávilágítani és a kinyert adatokból milyen következtéseket lehet / akarunk majd levonni. Tehát nem lehet megkerülni az előre gondolkodást és a jó előkészítést. A statisztikai adatok gyűjtésének szempontjából négy felhasználói csoportot különböztetett meg, így az ágazati irányítást, könyvtárvezetőket, kutatókat és a nagyközönséget. Az ágazati irányításnál a statisztika készítésekor nem kell nagyon belemenni a részletekbe, elég kevés, de lényegre törő kérdéseket feltenni. A könyvtárvezetők szempontjából azért lehet hasznos egy statisztika, mert saját könyvtáruk működését össze tudják vetni másokéval, illetve az általuk mért adatokkal a fenntartójuk számára, esetleg pályázatokhoz számokkal tudják alátámasztani saját teljesítményüket. A mért adatok a szolgáltatásfejlesztésben és a szervezetfejlesztésben is hasznosulhatnak. A kutató számára a kinyert adatok pedig a nemzetközi összehasonlításhoz, illetve speciális témakörök vizsgálatához, mint például hatásvizsgálatok, nyújthatnak támpontot. A könyvtárhasználókat nem érdeklik a statisztikai adatok, de mégis

a könyvtárak a statisztikai adatokból profitálhatnak, mert egy sikerlista is személyre szabott statisztikának minősül, vagy akár reklámként is felhasználhatjuk a kinyert adatokat. A statisztikai adatgyűjtésnél azonban figyelni kell, hogy csak olyan adatokat gyűjtsünk, amelyeket tényleg fel is használunk, illetve nem szabad túlzásba sem esni a kérdések összeállításánál. Az adatszolgáltatóknak szintén négy csoportját különböztette meg az előadó: szervezetek, szervezeti egységek, dolgozók, használók. Mind a négy adatszolgáltatónál felmerül a kérdés, hogy vajon valós adatokat közölnek-e, vagy kozmetikázzák azokat, mert esetleg retorziótól tartanak? Amennyiben, igen, az rontja az adatminőséget és az adatok hitelességét. A végén ismételten kiemelte az előadó, hogy ne „spóroljunk” az előkészítés során, hagyjunk időt a gondos tervezésre. Fontos, hogy mérjünk pontosan, elfogulatlanul és változatlan módszertannal.

Ezt követően **Petró Leonárd**, a DEENK közönségkapcsolati főigazgató-helyettese hozott gyakorlati példákat előadásában az adatvezérelt működésre. Gyakorlatias és érdekes példákon keresztül szemléltette, hogy egy könyvtár működése során keletkező adatokat és információkat, hogyan tudjuk felhasználni szolgáltatásaink olvasóbarát fejlesztéséhez. Az előadás közben bepillantást nyerhetünk a megújult debreceni egyetemi könyvtárba is, amely nagyon szép környezetben várja olvasóit, kutatóit. Mivel a felhasználói szokások gyorsan változnak, a könyvtáraknak is alkalmazkodniuk kell ehhez, és mindig az aktuális helyzetképet figyelembe véve szükséges az eredményeket mérni, értékelni. A számszerűsített adatok mellett azonban elengedhetetlen az olvasókkal való kommunikáció, kapcsolattartás, mert ezáltal fontos információkat

nyerhetünk. A legelőnyösebb az, ha a két adatgyűjtési mód kevert típusát tudjuk alkalmazni, és emellett nagyon fontos, hogy az adatokat ne csak gyűjtsük, hanem megfelelően értelmezzük is. Az előadó példákkal színesítette előadását, így végig fenntartotta a figyelmet.

Az utolsó előadó, [Gyüre Aliz](#) az adatvizualizálás alapjaiba vezette be a hallgatóságot. Látványos, gyakorlati példákon keresztül mutatta be a vizualizálás szerepét, hogy az adatok megjelenítésével milyen történetet akarunk elmesélni, egyáltalán milyen hatást szeretnénk kiváltani a vizualizáción keresztül. Kétfajta vizualizációról beszélt, egyrészt a felfedező jellegűről, amely legtöbbször időigényes feladat, mert az elemzésünket kérdések és hipotézisek vezérelhetik. Ennek a célja az adatok megismerése és a bennük rejlő összefüggések, mintázatok feltárása. A másik fajtája a magyarázó jellegű vizualizáció, amelynek célja a feltárt összefüggések bemutatása. Számos diagram típuson keresztül mutatta be, hogy milyen szempontokat vegyünk figyelembe egy-egy grafikon készítésekor, mire ügyeljünk, akár a színválasztásnál, az arányok, méret is jelentéstartalommal bírhatnak. Előadása végén pedig a hallgatóság figyelmébe ajánlotta az ingyenesen és magyar nyelven elérhető [Power BI](#) szoftver alkalmazást, amely a segítségünkre lehet a jövőben.

Az előadások prezentációi a Könyvtári Intézet honlapján [▶](#) megtalálhatók. [▶](#)